

กระบวนการตรวจนับสินค้าคงเหลือที่อาจมองข้ามไป

รัตติยา สวัสดิ์
ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 2

สหกรณ์ที่ทำธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่ายและผลิตสินค้า การตรวจนับสินค้าคงเหลือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะสินค้าคงเหลือจะมีมูลค่าสูงในงบการเงิน ดังนั้นสหกรณ์ควรให้ความสนใจ และจัดให้มีวิธีการควบคุมภายในเกี่ยวกับสินค้าคงเหลือที่ดี และวิธีการควบคุมภายในวิธีหนึ่งที่สำคัญก็คือการตรวจนับสินค้าคงเหลือ เพราะเป็นวิธีที่ทำให้สหกรณ์ทราบว่าสินค้าคงเหลือมีอยู่จริง และจำนวนถูกต้องตรงกับที่ฝ่ายคลังสินค้าและบัญชี อีกทั้งสภาพของสินค้าอยู่ในสภาพที่พร้อมผลิตและพร้อมขาย ฉะนั้นสหกรณ์จึงต้องวางแผนและกำหนดวิธีการตรวจนับสินค้าคงเหลือให้ถูกต้อง โดยมีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

1. วางแผนก่อนนับสินค้าให้ครอบคลุมสินค้าคงเหลือทุกประเภท

- 📦 สหกรณ์ที่มีการจัดเก็บสินค้าหลายแห่งหรือมีหลายสาขา ต้องรวบรวมสินค้าคงเหลือที่มีอยู่กระจายหลายที่มาให้ครบถ้วน
- 📦 สหกรณ์ที่มีสินค้าอยู่ในกระบวนการผลิต ได้แก่ วัตถุดิบ งานระหว่างทำ และสินค้าสำเร็จรูป สหกรณ์ต้องตรวจนับให้ครบทุกกระบวนการผลิต รวมถึงสินค้าที่ค้างอยู่ในไลน์การผลิตด้วย และในวันตรวจนับ สหกรณ์ควรหยุดผลิตสินค้า เพราะถ้าผลิตไปพร้อมกับตรวจนับอาจทำให้สินค้าในแต่ละกระบวนการผลิตเคลื่อนที่ไปตลอด ส่งผลให้การตรวจนับอาจผิดพลาดได้ เช่น นับซ้ำ ลืมนับ ฯลฯ
- 📦 การกำหนดบุคลากรในการตรวจนับ ควรกำหนดให้เพียงพอต่อปริมาณสินค้าที่ตรวจนับ และต้องมีบุคลากรที่ไม่เกี่ยวข้องกับการดูแลสินค้าร่วมตรวจนับด้วย

2. การดำเนินการขณะตรวจนับสินค้า

- 📱 ควรจัดเรียงสินค้าให้ง่ายต่อการตรวจนับ มี Tag ของสินค้า แต่ละประเภทติดกับตัวสินค้า
- 📱 สินค้าที่อยู่ใน List กับของจริงต้องมีจำนวนเท่ากัน และไม่มีสินค้าชนิดที่ไม่ถูกตรวจนับ หรือมีสินค้าแต่ไม่มีอยู่ใน List หรือมีอยู่ใน List แต่ไม่มีสินค้า
- 📱 ต้องตรวจดูสภาพสินค้าว่ามีสภาพสมบูรณ์ ไม่ชำรุดเสียหาย หมดอายุหรือเสื่อมสภาพ หากมีให้คัดแยกออกมาด้วย

3. เมื่อตรวจนับแล้วพบผลต่าง

 หาสาเหตุของผลต่าง ซึ่งอาจเกิดจากการนับผิดพลาด คลาดเคลื่อน หรือการบันทึกบัญชีซื้อและขายไม่ถูกต้อง หรือสินค้าสูญหาย

 เมื่อหาสาเหตุได้แล้ว ควรแก้ไขให้ถูกต้องโดยการปรับปรุงรายการ และสำหรับกรณีสินค้าสูญหาย อย่าลืมยื่นเสียภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับสินค้าที่ขาดเกินบัญชี

ทักนี้ การตรวจนับสินค้าสหกรณ์จะต้องมีวิธีปฏิบัติในการควบคุม ดังนี้

- ▶ การกำหนดเลขที่ของเอกสารเกี่ยวกับการรับและจ่ายว่าเป็นการรับหรือการผลิตในช่วงเวลาใด เพื่อป้องกันการบันทึกซ้ำซ้อน
- ▶ แยกสินค้าหมุนเวียนซ้ำ ถ้าสมัยและชำรุดออกจากสินค้าปกติให้เห็นชัดเจน
- ▶ รายการตรวจนับมีเลขที่และบอกสถานที่ตรวจนับ
- ▶ มีการสอบทานการตรวจนับ โดยเจ้าหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวกับสินค้าหรือบัญชีสินค้า
- ▶ สินค้าที่ตรวจนับแล้วมีการทำเครื่องหมายเพื่อป้องกันการนับซ้ำ
- ▶ กรณีสินค้ารับคืนจากลูกค้าต้องได้รับการอนุมัติจากผู้ที่ได้รับมอบอำนาจในเรื่องนี้โดยเฉพาะและทำการแจ้งฝ่ายขายและฝ่ายบัญชี เพื่อให้ลงบัญชีสินค้าทันที
- ▶ สินค้าที่ตัดจากบัญชีแล้วเพราะชำรุด ถ้าสมัย เมื่อมีการนำออกนอกคลังสินค้าจะต้องมีการอนุมัติเป็นลายลักษณ์อักษรเช่นเดียวกับสินค้าปกติ
- ▶ เศษวัสดุและผลพลอยได้เมื่อขายออกไปจะมีวิธีปฏิบัติดังนี้
  - 1) มีการอนุมัติโดยกรรมการผู้จัดการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย
  - 2) มีการออกใบเสร็จรับเงินเพื่อเป็นหลักฐานการรับเงิน
  - 3) ผู้จัดการฝ่ายการเงินและบัญชีหรือสมุหบัญชีตรวจสอบหลักฐานการรับเงินและจำนวนเงินที่ได้รับ

ผู้ตรวจสอบบัญชีต้องทำอะไรเมื่อต้องเข้าร่วมสังเกตการณ์ตรวจนับสินค้าของสหกรณ์

การสังเกตการณ์ตรวจนับสินค้าคงเหลือ ณ วันสิ้นปี เป็นวิธีการที่ได้ผลที่สุดในการพิสูจน์ความมีอยู่จริงของสินค้า ด้วยเหตุนี้การสังเกตการณ์ตรวจนับสินค้าคงเหลือถือเป็นวิธีการตรวจสอบที่จำเป็นต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 501 และในด้านภาษีอากร การตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจในความถูกต้องของการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีมูลค่าเพิ่ม จำเป็นต้องมีการตรวจนับสินค้าคงเหลือเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามหากไม่สามารถตรวจนับสินค้าคงเหลือได้แล้ว ผู้ตรวจสอบบัญชียังจำเป็นต้องหาวิธีการตรวจสอบอื่น เช่น การสอบทานวิธีการและผลการตรวจนับสินค้าคงเหลือของลูกค้า การทดสอบวิธีการบัญชีเกี่ยวกับการรับ-จ่ายสินค้า และตรวจนับสินค้าคงเหลือบางรายการด้วยตนเองภายหลัง การตรวจนับสินค้าคงเหลือมีประเด็นควรพิจารณา ดังนี้

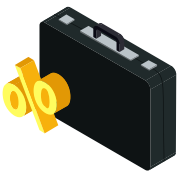

การสังเกตการณ์ การพิจารณาเรื่องการควบคุมภายในเกี่ยวกับสินค้าคงเหลือและวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการวางแผนและวิธีการตรวจนับของกิจการ

การตรวจนับสินค้าคงเหลือเป็นความรับผิดชอบของผู้บริหารที่ต้องจัดให้มีการตรวจนับสินค้าคงเหลือ

ผู้ตรวจสอบมีหน้าที่เข้าร่วมสังเกตการณ์ตรวจนับ และทดสอบการตรวจนับ ต้องเปรียบเทียบผลการทดสอบการตรวจนับที่ทำ โดยผู้ตรวจสอบกับจำนวนที่กิจการตรวจนับได้

การสังเกตการณ์ตรวจนับ ผู้ตรวจสอบต้องดูสภาพและคุณภาพของสินค้าต่างๆ ด้วย ทั้งนี้สินค้าเก่าหรือล้าสมัย ชำรุดเสียหาย หรือจำหน่ายได้ช้า ให้จดรายละเอียดสินค้าไว้ด้วย เพื่อประโยชน์การตีราคาสินค้าตามวิธีการบัญชีที่รับรองทั่วไป

สินค้าที่ตรวจนับต้องผ่านการตัดยอดการรับและจ่ายสินค้า โดยให้จดเลขที่ใบรับของและใบส่งของฉบับสุดท้ายจนถึงวันที่ตรวจนับรวมสินค้าทั้งสิ้นตามใบรับของที่ลงบัญชีแล้ว และไม่รวมสินค้าที่ได้ทำใบส่งของและลงบัญชีเป็นขายแล้ว

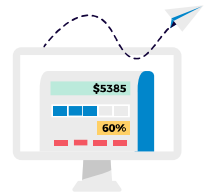

การขายสินค้ารับรู้รายได้เมื่อส่งมอบสินค้า ดังนั้นรายการสินค้าระหว่างทาง จึงไม่ถือเป็นการขาย แต่ถือรวมเป็นส่วนหนึ่งของสินค้าคงเหลือ ถ้าเป็นการส่งสินค้าไปขายต่างประเทศตามปกติ จะรับรู้รายได้เมื่อสินค้าลงเรือเรียบร้อยแล้ว ดังนั้นหากสินค้ายังไม่ลงเรือครบเรียบร้อย ถือว่า ยังรวมเป็นสินค้าคงเหลือ

การซื้อสินค้า ตามปกติเมื่อได้รับสินค้าแล้วจึงถือรวมเป็นสินค้าคงเหลือ แต่ถ้าซื้อสินค้า จากต่างประเทศ อาจรับรู้สินค้าในบัญชีก่อนรับสินค้า เช่น บันทึกการซื้อสินค้าจากต่างประเทศ ในบัญชีเมื่อผู้ซื้อรับรองหรือจ่ายเงินตามตัวเงินและได้รับใบตราส่งสินค้า(Bill of Lading) แล้ว ดังนั้น หากในวันสิ้นปีมีสินค้าที่ซื้ออยู่ระหว่างการขนส่งให้ถือสินค้าระหว่างทางเป็นส่วนหนึ่ง ของสินค้าคงเหลือ

สินค้าที่กิจการส่งไปฝากขายคงเหลือในมือลูกค้า ณ วันสิ้นปี ควรถือเป็นสินค้าคงเหลือแต่ สินค้าที่กิจการรับฝากขายคงเหลือ ณ วันสิ้นปีต้องไม่รวมเป็นสินค้าคงเหลือ กรณีกิจการฝาก สินค้าไว้กับคลังสินค้าผู้อื่น ควรตรวจสอบใบรับของคลังสินค้าเพื่อทราบรายการและปริมาณสินค้า ที่ฝากไว้ หรือขอยืนยันยอดสินค้าคงเหลือในคลังสินค้ากับผู้รับฝาก

ร่วมให้คะแนน
บทความ

อ่านบทความทั้งหมดได้ที่เว็บไซต์กลุ่มวิจัยและพัฒนา
https://research.cad.go.th/more_news.php?cid=8&filename=index

<https://1th.me/czdWP>

CLICK

